

ДОРОЖКІН Андрій,

здобувач вищої освіти третього курсу
факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

РЕЗВОРОВИЧ Кристина,

кандидат юридичних наук, завідувач
кафедри цивільного права та процесу
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРИНЦИПУ УСНОСТІ В ЦИВІЛЬНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ

Принципи – це невід’ємна складова будь-якої галузі права. Вони є важливими положеннями, за допомогою яких можна тлумачити норми, зміст яких невизначений, а також знаходити правильне рішення питання, що законодавчо незакріплені у відповідній нормі права. Шляхом реалізації принципів у цивільному процесі досягається визначення основних напрямків діяльності та перспектив розвитку цієї галузі. Принципи цивільного процесу характеризуються своїм особливим значенням, яке обумовлюється обов’язковим їх дотриманням під час розгляду справи. Невиконання принципу є порушенням закону. Усі принципи мають важливе значення, але хотілося б розглянути принцип усності в цивільному судочинстві України.

Учасники, безпосередньо спілкуючись з судом в усній формі, краще реалізують процес дослідження обставин по справі, встановлюють об’єктивну дійсність, а також всебічно досліджують докази у кожній справі. Усність судового розгляду передбачає розгляд справи в усній формі, тобто процесуальна діяльність всіх учасників процесу, а також суддів відбувається в словесній формі. Це допомагає суддям об’єктивна та повно сприймати факти справи, а особам, що беруть участь у провадженні, - точно і безперешкодно доводити обставини до відома суду, сприймати зміст дій всіх учасників процесу, висловлюватися, заперечувати, а також спростовувати певні факти з метою встановлення дійсності в справі [1, с. 57].

Статті 7,8 Цивільного процесуального кодексу (далі - ЦПК) України встановлюють вимоги щодо принципів гласності й відкритості цивільного судочинства, зміст якого вказує на те, що розгляд справ у всіх судах має відбуватися не лише усно, а й відкрито. Дане положення не вказує на зміст принципу усності, але цілком можна його встановити, звернувшись до диспозицій низки статей ЦПК [2].

Аналізуючи положення чинного ЦПК України, можна виокремити такі характерні риси принципу усності в цивільному судочинстві: 1) усна форма комунікації між учасниками цивільного процесу та судом є важливим чинником, що позитивно впливає на ефективне їх порозуміння між собою; 2) процесуальні дії набувають процесуального значення через те, що вони відбуваються лише в усній формі; 3) надання суду доказового матеріалу, а також здійснення його дослідження в суді відбувається лише в усній формі [2].

Досліджуючи цивільно-процесуальне законодавство, можна помітити, що принцип усності реалізується та застосовується на всіх стадіях цивільного судочинства, що зумовлює його важливий характер у цивільному процесі. Існування усної публічності, а не письмової таємності – запорука ефективності сучасного цивільного судочинства. Ясність проведення цивільного провадження для всіх учасників в залі засідання – це головний показник дотримання принципу усності [3, с.152].

Дійсно, реалізація принципу усності під час цивільного судочинства не повинна перешкоджати обміну інформацією в інших формах, дозволених законом (письмовій, через аудіо-, відеоносії, речовій), а також фіксування даних цієї передачі в письмовій або іншій формі. Даний принцип дозволяє пред'являти суду письмові заяви, клопотання або заперечення, а також письмово закріплювати судові дії, фіксувати дії в протоколі, здійснювати судове діловодство [4].

Отже, принцип усності в цивільному судочинстві є дуже важливою та невід'ємною частиною ефективності цього процесу. За допомогою його реалізації досягається якісна оцінка достовірності доказів, виконання завдань цивільного процесу (розгляд та правильне вирішення справи), постановка та отримання конкретних відповідей на питання, що цікавлять суд, забезпечення безпосереднього контакту суду з учасниками цього процесу. Для даного принципу характерні превентивний і виховний вплив на громадян, що беруть участь у судовому процесу, який проявляється у меншій вірогідності брехні під час давання показання, адже під час безпосереднього спілкування легше виявити цю невідповідність.

Список використаних джерел:

1. Штефан М. Й. Цивільний процес : підруч. для студ. юрид. спец. вищих закладів освіти. 2-ге вид., перероб. та доп. К. : Вид. Дім «Ін Юре», 2001. 696 с.
2. Цивільний процесуальний кодекс України: Закон України від 18.03.2004. № 1618-IV. Відомості Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/1618-15>
3. Ясинок М. М. Принципи усності, безпосередності та безперервності у цивільному судочинстві : моногр. / М. М. Ясинок, В. А. Кройтор. Х. : Еспада, 2007. 152 с.
4. Гласність та відкритість судового процесу (нормативна база). Офіційний сайт. Вища рада правосуддя. URL: www.vru.gov.ua/add_text/358